

Quickscan flora en fauna

Emplacement Lage Zwaluwe, Noord-Brabant

Arnhem, 4 januari 2016

Colofon

Titel	: Quicksan flora en fauna
Subtitel	: Emplacement Lage Zwaluwe, Noord-Brabant
Projectnummer	: 15.126
Datum	: 4 januari 2016
Veldonderzoek	: E.W.A. Janssen
Auteur(s)	: E.W.A. Janssen
Goedgekeurd door	: T. Kooij
Opdrachtgever	: Prorail, Utrecht
Contactpersoon	: H. van Dijken

Bezoekadres : Tivolilaan 205
 Postbus : 2
 Postcode : 6800 AA Arnhem
 Telefoon : 026-8454583

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Flora- en faunawet	5
2.2 Natuurbeschermingswet 1998	7
2.3 Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland	8
3. Gebiedsbeschrijving	9
3.1 Gebiedsbeschrijving.....	9
3.2 Voorgenomen ingreep	11
4. Onderzoeksmethode.....	12
4.1 Bronnenonderzoek	12
4.2 Veldonderzoek	12
4.3 Uitwerking en rapportage	12
5. Resultaten	14
5.1 Gebiedsbescherming	14
5.1.1 Natura 2000.....	14
5.1.2 Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland	15
5.2 Soortenbescherming (Flora- en faunawet).....	16
5.2.1 Grondgebonden zoogdieren	16
5.2.2 Vleermuizen.....	17
5.2.3 Vogels	18
5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen	19
5.2.5 Flora.....	20
5.2.6 Ongewervelden	21
6. Conclusies en aanbevelingen.....	23
6.1 Gebiedsbescherming	23
6.2 Soortbescherming	23
6.2.1 Grondgebonden zoogdieren	23
6.2.2 Vleermuizen.....	24
6.2.3 Vogels	24
6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen	24
6.2.5 Flora.....	24
6.2.6 Ongewervelden	24
Bronnen	25
Literatuur	25
Websites	25

1. Inleiding

Een aantal brandveiligheidsmaatregelen zullen worden aangelegd langs het emplacement van Lage Zwaluwe. Er zullen twee opstelplekken tegen de calamiteitenweg worden gecreeërd en een keerlus. Daarnaast nog wat kleine voorzieningen tegen en onder het spoor, zoals een brandkraan, een pompput, een vulput en een blusleiding.

Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving. De groene elementen kunnen als rust- of verblijfplaats dienen voor verschillende diersoorten. Veel dieren en planten zijn middels de Flora- en faunawet beschermd. Om inzichtelijk te krijgen of voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en de faunawet, is het noodzakelijk om te weten of er beschermde dieren en/of planten in of nabij het plangebied voorkomen.

Mogelijk liggen er beschermde gebieden in de directe omgeving van het terrein waarop de ingreep effect kan hebben. Dit is van belang te weten in verband met de Natuurbeschermingswet.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een quickscan. Het betreft een beoordeling van de huidige en potentiële aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren op de onderzoekslocatie en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De quickscan vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. Tijdens het terreinbezoek is een inschatting gemaakt welke soorten voor kunnen komen en welke soorten op voorhand uit te sluiten zijn. Hierbij speelt ook de ingreep een belangrijke rol.

Deze quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. Dit onderzoek betreft geen volledige veldinventarisatie. Mochten er effecten te verwachten zijn van de werkzaamheden op beschermde soorten die mogelijk aanwezig zijn, dan wordt een nader onderzoek geadviseerd.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijke kader uiteengezet, waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een korte beschrijving van de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek besproken. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gegeven.

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ontwikkelingen beschreven. Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet. Hoewel het geen wetgeving maar beleid betreft, is in dit hoofdstuk ook een paragraaf over de EHS opgenomen.

2.1 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet vormt het wettelijke kader voor bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen, zoals de Vogelwet, de Jachtwet, de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en een deel van de Natuurbeschermingswet (soortbescherming). Tevens is de Flora- en faunawet het nationale wettelijke kader waarin de bepalingen van EU-richtlijnen op het gebied van natuurbescherming (soorten) zijn omgezet naar nationaal recht. Doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Hiertoe is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. In principe mogen er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort. Van de verbodsbepalingen is onder bepaalde voorwaarden een ontheffing mogelijk. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12:* Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Daarnaast is *artikel 13* eventueel nog van belang in verband met verplaatsen van soorten. Het vervoeren en onder zich hebben van beschermde inheemse soorten is verboden.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 2:*
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene Maatregel van Bestuur

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur is de regelgeving rond de Flora- en faunawet nader ingevuld. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten:

Tabel 1: De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt.

Tabel 2: De bedreigde beschermde soorten: voor een aantal soorten planten en dieren geldt een strikter beschermingsregime. Omdat ze in Nederland als bedreigd worden beschouwd. Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Tabel 3: De strikt beschermde soorten: alle vogelsoorten alsmede plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage 1 van het betreffende besluit). Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling ten aanzien van de verbodsbepalingen in artikelen 8, 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode. Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is voor aangewezen bedreigde soorten altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Ontheffing kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Het Natura 2000-netwerk is opgesteld ter bescherming van belangrijke habitats en soorten in Europa. De wettelijke basis voor de Natura 2000-gebieden zijn de Vogel- en Habitatrichtlijnen (www.eea.europa.eu). In Nederland is de gebiedsbescherming geregeld in de Natuurbeschermingswet. Gebieden die worden aangewezen en beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet zijn:

- Natura-2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten
- Gebieden die de Minister van EZ aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van verplichtingen op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn), zoals Wetlands.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000 gebieden.

Activiteiten en projecten binnen een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn. Ook activiteiten en projecten buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn, omdat de wet ook een zogenaamde externe werking kent. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor dat gebied, moet deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk. Het bevoegd gezag voor de verlening van de Natuurbeschermingswet-vergunning is Gedeputeerde Staten van de provincie waarin het Natura 2000-gebied ligt.

Er zijn een drietal situaties mogelijk:

- *Zeker geen negatief effect*
Geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig
- *Mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect*
Verslechterings- en verstoringstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.
- *Kans op een significant negatief effect.*
Passende beoordeling (zwaardere procedure), Afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend. Aan deze vergunning zullen voorschriften en beperkingen, bijvoorbeeld compensatie, verbonden zijn.

Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

2.3 Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland

Het doel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), sinds kort 'Natuurnetwerk Nederland' (NNN) geheten, is om een samenhangend netwerk te creëren van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Het huidige netwerk bestaat voor het merendeel uit Natura 2000-gebieden, de beschermde natuurmonumenten en andere bestaande natuurgebieden. Daarnaast worden natuurgebieden uitgebreid, nieuwe natuurgebieden ontwikkeld en ecologische verbindingzones aangelegd.

Onderdeel van de EHS zijn Ecologische Verbindingszones (EVZ), die natuurgebieden met elkaar verbinden om het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken.

Binnen de ecologische hoofdstructuur geldt de “nee, tenzij”-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging en de uitvoering van bepaalde plannen niet mogelijk zijn als daarmee de wezenlijke kenmerken of natuurwaarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. De initiatiefnemer moet onderzoek laten verrichten, om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast.

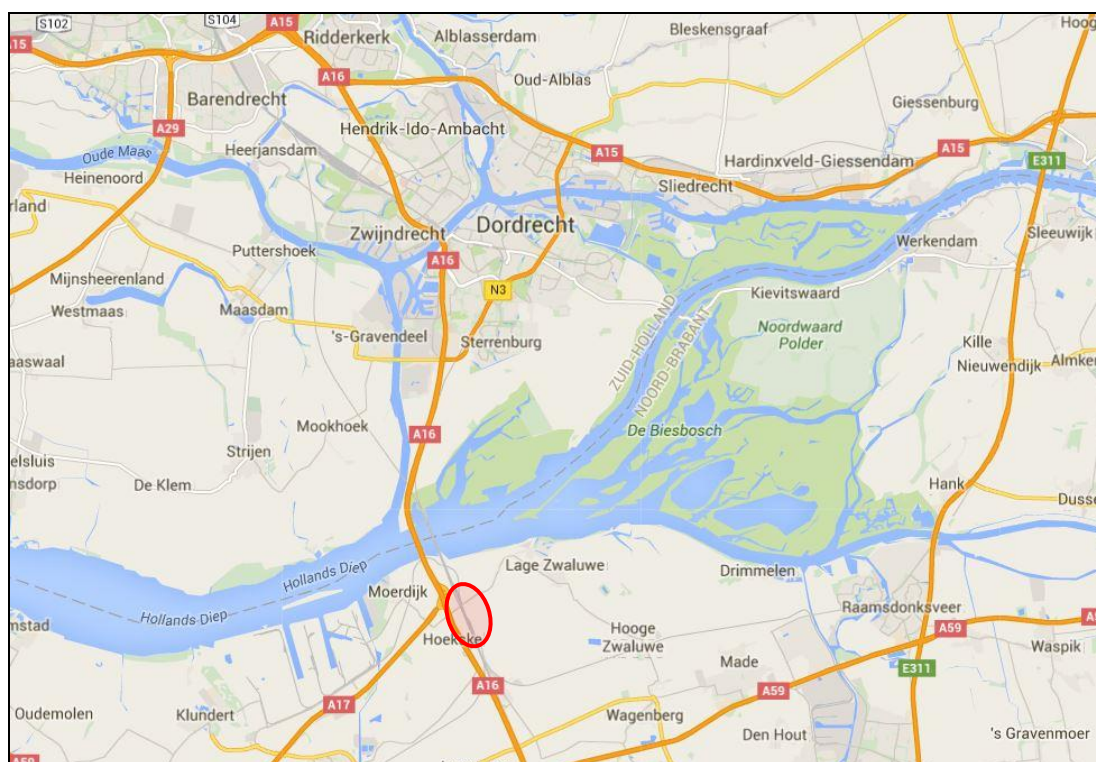
3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

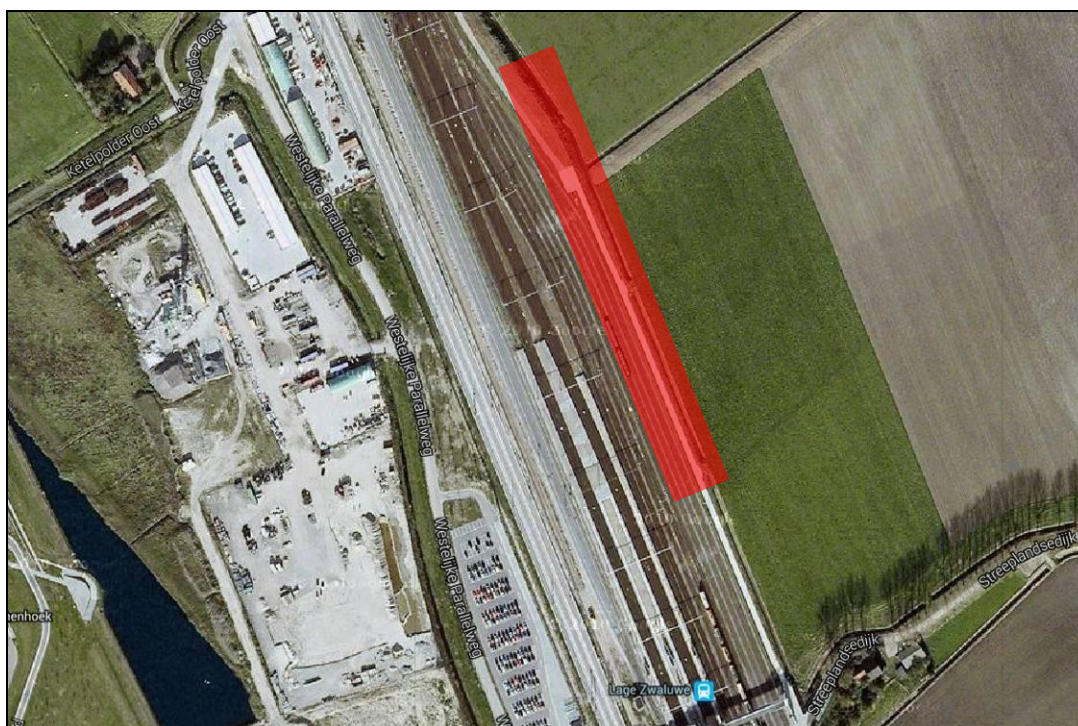
Het plangebied bestaat uit een deel van het emplacement van station Lage Zwaluwe (NB). In figuur 1 en 2 is de ligging van de betreffende locatie weergegeven. In figuur 3 een indruk aan de hand van foto's. Het station is gelegen tussen de weilanden en akkers op zo'n 300 meter van de A16. Iets meer naar het westen ligt de haven(industrie) van Moerdijk.

Het station ligt iets ten noorden van de afsplitsing van de lijn naar Roosendaal. Van west naar oost liggen er, afgezien van rangeer- en goederenspooren, het spoor voor de noordelijke richting van de HSL-Zuid, het spoor voor de zuidelijke richting daarvan, een perron, de sporen van en naar Roosendaal, een perron, de sporen van en naar Breda, en nog een perron. Ten noorden van het station is er een fly-over voor de overgang van/naar twee sporen (afgezien van de HSL). Ten zuiden van het station gaan de HSL-sporen over de sporen van/naar Roosendaal heen.

Het plangebied ligt aan de oostkant van het emplacement, aan de calamiteitenweg en ten noorden van de Bredasedijk. Het bestaat uit een deel van het spoor, twee delen van de calamiteitenweg en de berm oostelijker ervan en het deel ten noorden van het rechthoekige verharde deel van de calamiteitenweg.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied (bron: <http://www.googlemaps.com>).

Figuur 2. Het plangebied ter hoogte van station Lage Zwaluwe in meer detail (www.googlemaps.com).

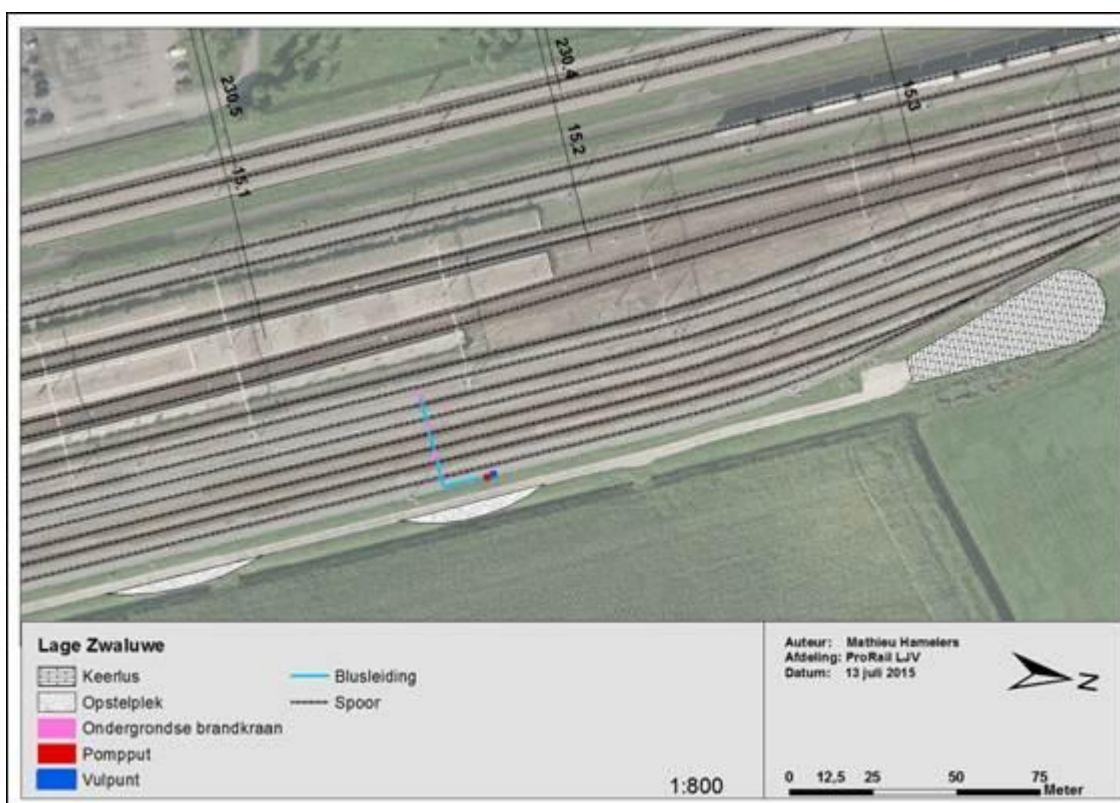

Figuur 3. Impressie van het plangebied, onder de plaats van de geplande keerlus.

3.2 Voorgenomen ingreep

In het kader van het project “Lage Zwaluwe – blus- en bereikbaarheidsvoorzieningen” wil ProRail de blusvoorzieningen op het emplacement (station) Lage Zwaluwe verbeteren. De huidige blusvoorzieningen op emplacement Lage Zwaluwe zijn ontoereikend. Daarom is het plan ontwikkeld om een nieuwe pompput, blusleiding en brandkranen aan te leggen. Tevens moet de bereikbaarheid worden aangepast door een keerlus aan te leggen en op twee plekken opstellocaties te creëren naast het / de bestaande onderhoudspad / calamiteitenweg (fig. 4).

Voor de aanleg van de keerlus en opstelplekken wegen zullen er geen bomen en struiken hoeven te worden verwijderd. Wel zal er riet op de plaats van de geplande keerlus moeten worden weggemaaid. Het betreft veelal riet met open plekken met wat ruigteplanten als brandnetel. De sloot(oever) aan de oostzijde van de calamiteitenweg zal intact blijven.

Figuur 4. Overzicht van de ingreep.

De planning voor de ingreep is op het moment van dit schrijven nog niet bekend. De aanleg van de bluspunten wordt dit jaar gedaan en de aanleg van de verharding op een later moment zodra dit planologisch is geregeld.

4. Onderzoeksmethode

Het onderzoek bestaat uit twee delen. Voor het onderzoek is begonnen met een literatuurstudie, gevolgd door een veldonderzoek in het plangebied.

4.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is gebruik gemaakt van de gegevens uit diverse bronnen. De website van zoogdieratlas.nl is geraadpleegd alsmede NDFF-gegevens voor de meest actuele waarnemingen (laatste vijf jaar). Daarnaast zijn verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen geraadpleegd, zoals bijvoorbeeld 'De amfibieën en reptielen van Nederland' (Creemers, 2009). Ook is gezocht naar resultaten uit (eigen) onderzoeksrapporten.

4.2 Veldonderzoek

De onderzoeklocaties zijn één maal bezocht op de ochtend van 24 december 2015, een bewolkte dag (12 °C). Het veldwerk voor dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Er is zowel (globaal) gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een eenmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.

Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

Aan de hand van literatuurgegevens en veldbezoek wordt een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde natuurwaarden en de mogelijke invloed van de werkzaamheden op deze waarden.

4.3 Uitwerking en rapportage

Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming. De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet (Natura 2000) en de soortbescherming in de Flora- en faunawet. In voorliggende rapportage komen de volgende onderdelen aan bod:

[Oriëntatiefase toets Natuurbeschermingswet 1998 \(gebiedsbescherming\)](#)

Voorliggend onderzoek beschrijft de oriëntatiefase van de toetsing aan de Natuurbeschermingswet.

In een oriënterend onderzoek worden o.a. de onderstaande vragen beantwoord:

1. Ligt de ingreeplocatie in de nabijheid van een gebied beschermd volgens de natuurbeschermingswet 1998 (bv. Natura 2000), of ligt er een Natura 2000-gebied binnen de invloedsfeer van de ingreeplocatie, zodat externe en/of cumulatieve effecten te verwachten zijn.
2. Wat zijn de mogelijke negatieve en/of positieve effecten van de voorgenomen ingrepen op de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in kwestie.
3. Kunnen deze effecten:
 - a. verstorend zijn voor kwalificerende soorten
 - b. leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de kwalificerende habitats
 - c. significant negatief zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

Hieruit volgt of er een vergunning op grond van de natuurbeschermingswet is vereist. Het wel of niet afgeven van een vergunning wordt beoordeeld door middel van een verstorings- of verslechteringstoets of een passende beoordeling.

Toetsing aan de Flora- en faunawet (soortbescherming)

Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn. Hierbij is onderscheid gemaakt in tabel 1 soorten en de tabel 2 en 3 soorten van de Flora- en faunawet.

Voor de tabel 1 soorten geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht (zie paragraaf 2.1).

Voor tabel 2 soorten, en bij bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting is het mogelijk om met een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode te werken. Als de beschreven maatregelen van een goedgekeurd gedragscode in acht worden genomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk.

De tabel 3 soorten zijn strikt beschermd. Indien er verbodsartikelen overtreden gaan worden is een ontheffing nodig.

5. Resultaten

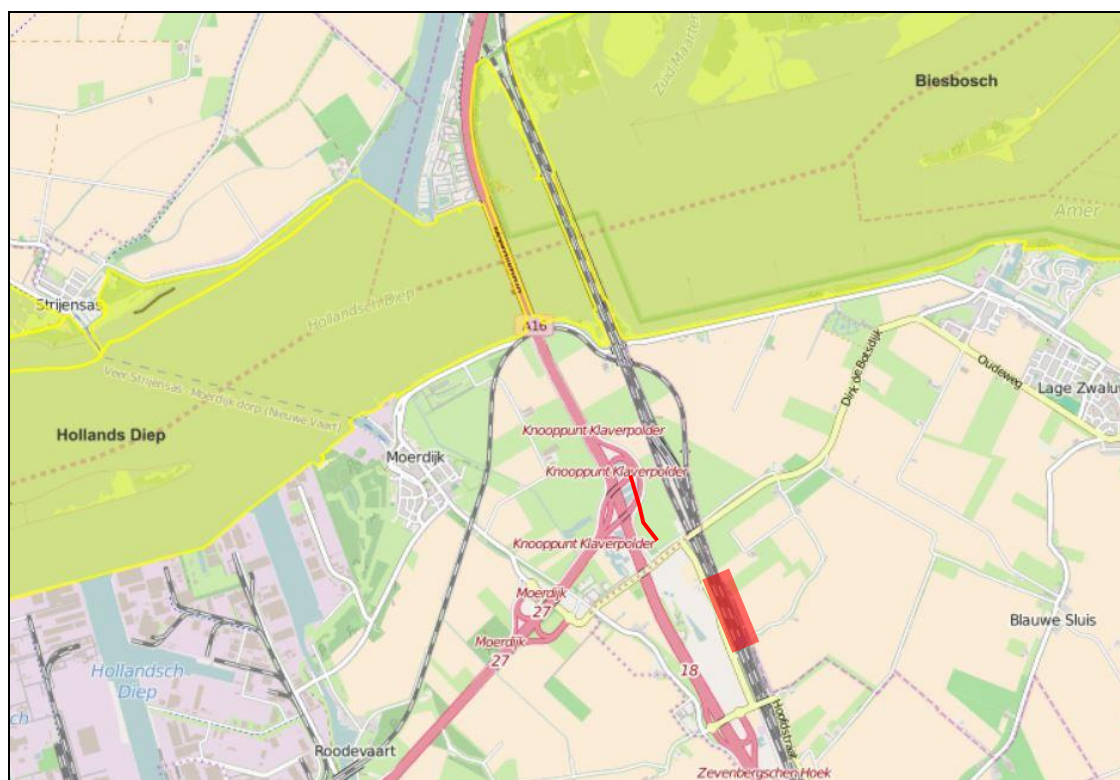
De werkzaamheden welke worden uitgevoerd kunnen zowel effect hebben op beschermde gebieden als op beschermde soorten. Aan de hand van literatuurgegevens en het veldbezoek wordt een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde natuurwaarden en de mogelijke invloed van de werkzaamheden op deze waarden.

5.1 Gebiedsbescherming

5.1.1 Natura 2000

De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn de 'Hollands Diep' en de 'Biesbosch'; deze liggen op circa 2 km van het plangebied (fig. 5).

Het Hollands Diep is het water tussen Biesbosch en Haringvliet, op de grens van Zuid-Holland en Noord-Brabant. Het gebied is in zijn geheel aangewezen onder de Vogelrichtlijn, terwijl enkele voormalige grienden en gorzen op de noordoever beschermd zijn onder de Habitat richtlijn. Het hele gebied is van belang als rust- en foerageergebied voor ganzen en eenden. De oeverlanden zijn begroeid met wilgenbos, natte ruigten en overstromingsgraslanden en vormen een geschikt leefgebied voor de Noordse woelmuis. Het open water is doortrekroute voor trekvisser.

Figuur 5. Het plangebied (rood) ten opzichte van dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (geel).

(Bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>).

De Biesbosch bestaat uit een groot aantal eilanden en kreken, die grotendeels zijn begroeid met wilgenbos, in afwisseling met struwelen, ruigten, rietlanden en graslanden. Het gebied stond bekend als het grootste zoetwater getijdengebied van Europa, maar veel van deze faam is teloorgegaan door de uitvoering van de Deltawerken. Wat zich sindsdien gevormd heeft, is een ondoordringbare wil dennis die, vooral door haar uitgestrektheid, nog steeds van groot belang is voor een heel scala aan habitattypen en moerassoorten, waaronder Bever, IJsvogel, Blauwborst, Noordse woelmuis, Fint en Grote modderkruiper. Ook is het gebied rijk aan bijzondere epifytische mossen. Aan de noordoostkant van het gebied ligt een polder- en uiterwaardenlandschap met enkele van de beste voorbeelden van stroomdalgrasland en Weidekervelhooiland in ons land.

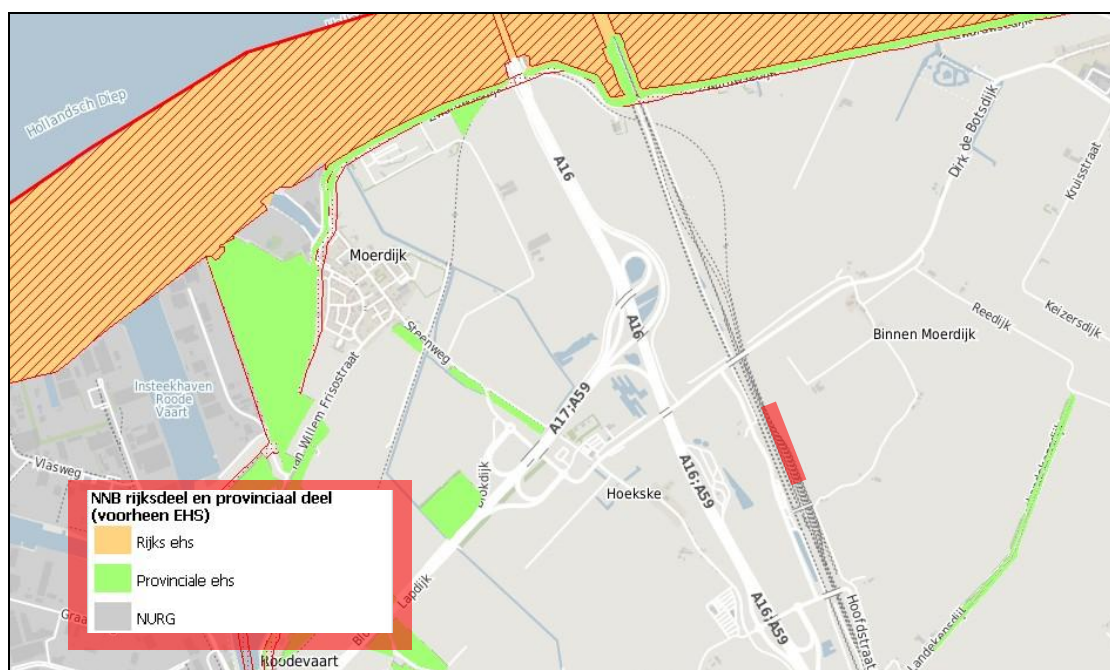
De effectenbeoordeling

Het plangebied ligt op ongeveer twee kilometer afstand van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Habitattypen of -soorten van deze beschermde natuurgebieden liggen niet binnen de beïnvloedingssfeer van de relatief kleinschalige verhardingswerkzaamheden. Omdat er geen oppervlakte, habitattypen of -soorten aangetast zullen worden door onderhavige aanleg, is een nadere toetsing aan de Natuurbeschermingswet niet nodig.

5.1.2 Ecologische Hoofdstructuur / Natuurnetwerk Nederland

De EHS, of beter gezegd het Natuurnetwerk Nederland werd tot voor kort op rijksniveau vastgelegd, maar op provinciaal niveau door de provincies uitgewerkt. Sinds 2014 zijn de provincies echter ook verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit Natuurnetwerk (in dit geval dus het Natuurnetwerk Brabante (NNB)). In het Natuurpact hebben de provincies met het rijk afgesproken om tot 2027 80.000 hectare natuur in te richten. De provincie beschermt het Natuurnetwerk Nederland door middel van het 'Nee, tenzij' - principe: de provincie staat geen nieuwe functies toe, tenzij is aangetoond dat ze niet schadelijk zijn voor de natuur.

Het plangebied ligt buiten (het Brabantse deel van) het Natuurnetwerk Nederland (fig. 6).

Figuur 6. Het plangebied (rood) ten opzichte van het NNB (voormalige EHS))

(Bron: www.kaartbank.brabant.nl).

De effectenbeoordeling

Het plangebied ligt niet binnen het Natuurnetwerk Brabant, maar op zo'n minimaal 1000 meter ervandaan. Het beleid van het NNN kent geen externe werking. Er zal geen aantasting van dit Netwerk plaatsvinden door de aanleg van de opstelplekken, de keerlus of de overige brandveiligheidsmaatregelen. De ingreep kan op basis van het vigerende beleid plaatsvinden.

5.2 Soortenbescherming (Flora- en faunawet)

Van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten in het onderzoeksgebied en in de directe omgeving daarvan (tot 1000 m). Door middel van het veldbezoek is een inschatting gemaakt van de te verwachte beschermde soorten in het plangebied. Daarna is onderzocht welke effecten de werkzaamheden kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Voor de tabel 1 soorten van de Flora- en faunawet geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen en wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht. Daarom zullen de tabel 1 soorten die in het plangebied kunnen voorkomen verder niet in de effectenbeoordeling meegenomen.

5.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenonderzoek

Een aantal grondgebonden zoogdieren zijn in het plangebied of in de omgeving van het plangebied waargenomen. Tabel 1 geeft een overzicht van deze soorten.

Tabel 1. Overzicht van grondgebonden zoogdieren die zijn waargenomen, of voor kunnen komen.

soort	Waarneming (literatuur)	Potentieel voorkomend	Beschermingsstatus		
			FF 1	FF 2	FF 3
Bever	x				x

Algemene muizensoorten zoals bosmuis en veldmuis zullen ongetwijfeld in het plangebied voorkomen, evenals enkele andere soorten uit de FF-tabel 1 zoals mol en konijn. Zij zijn vrijgesteld van verbodsovertredingen uit de Flora- en faunawet bij ruimtelijk ingrepen, m.u.v. de zorgplicht. Overige zoogdieren worden er gezien hun verspreiding en het biotoop ter plaatse niet verwacht. De enkele waarnemingen van de bever werden gedaan rond het Hollands Diep.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek zijn, met uitzondering van enkele molshopen, geen sporen van grondgebonden zoogdieren gevonden nabij het emplacement. Er zijn nabij de plekken waar de ingrepen gaan plaats vinden geen bomen of gebouwen aanwezig die eventuele verblijfplaatsen kunnen bieden.

Effectenbeoordeling

Lichtbeschermd zoogdiersoorten zijn vrijgesteld van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, m.u.v. de zorgplicht. Tijdens de uitvoering zullen betreffende algemene zoogdiersoorten zich echter uit de voeten maken.

Er worden geen middel- of zwaarbeschermd grondgebonden zoogdieren in het plangebied verwacht. Sporen zijn niet aangetroffen en verblijfplaatsen zijn afwezig. Het plangebied bestaat uit een weg en een deel van een slootberm (met voornamelijk landriet) naast een klein deel van een spooremlacement. Dit biotoop is nauwelijks geschikt voor deze diergroep.

5.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn zwaar beschermd soorten die onder tabel 3 vallen van de Flora- en faunawet. Verblijfplaatsen (kraam-, zomer, paar- en winterverblijven) en essentiële vliegroutes en foerageergebieden van deze soorten zijn beschermd.

Bronnenonderzoek

Een aantal vleermuissoorten worden in het plangebied of in de omgeving waargenomen (tabel 2). De waarnemingen nabij het plangebied betreffen uitsluitend foeragerende dieren.

Tabel 2. Overzicht van vleermuizen die zijn waargenomen, of voor kunnen komen.

soort	Waarneming (literatuur)	Potentieel voorkomend	Beschermingsstatus		
			FF 1	FF 2	FF 3
Gewone dwergvleermuis	x	x			x
Ruige dwergvleermuis	x	x			x
Laatvlieger	x	x			x
Rosse vleermuis	x	x			x

Van de vleermuizen die in de omgeving zijn waargenomen zijn de gewone dwergvleermuis, en de laatvlieger strikt gebouwbewonende soorten. De rosse vleermuis komt bijna uitsluitend in bomen voor en de ruige dwergvleermuis kan in zowel bomen als gebouwen worden aangetroffen. Alle vier behoren ze tot de meest algemene vleermuissoorten van Nederland.

Veldonderzoek

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen niet voorkomen nabij de plekken waar de ingrepen plaats gaan vinden. Er staan hier geen bomen of gebouwen. Een eventuele vliegroute wordt hier door de afwezigheid van lijnvormige landschapselementen niet verwacht en essentieel foerageergebied ook niet. Er is ruim hetzelfde foerageerbiotoop (agrarisch gebied) in de omgeving aanwezig.

Effectenbeoordeling

Verblijfplaatsen van vleermuizen komen niet voor. Aantasting van essentiële foerageergebieden worden binnen het plangebied ook niet verwacht. Het betreft de omzetting van grasland / -berm met een stukje riet naar geasfalteerde delen wat een relatief kleinschalige ingreep is met behoud van voldoende alternatief foerageergebied.

5.2.3 Vogels

Vogels vallen onder hetzelfde beschermingsregime als de tabel 3 soorten van de Flora- en faunawet en mogen in de broedtijd niet verstoord worden. Hiervoor is geen ontheffing mogelijk.

De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Dit omdat het broedseizoen van soort tot soort en van jaar tot jaar kan verschillen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode van 15 maart tot 15 juli worden aangehouden.

Daarnaast zijn van enkele vogelsoorten de nesten het hele jaar door beschermd, bv van uilen en roofvogels.

Bronnenonderzoek

In Lage Zwaluwe en omgeving worden veel (algemene) soorten vogels waargenomen. Vooral de vogels waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn, zijn hier van belang.

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek zijn een weinig vogels gehoord of gezien: alleen een blauwe reiger vloog op uit de sloot langs het plangebied. Er zijn geen mogelijkheden voor jaarrond beschermde nesten gezien de afwezigheid van bomen en struiken. In het riet zullen ongetwijfeld vogels broeden tussen half maart en half juli, mogelijk half augustus.

Effectenbeoordeling

Vogels mogen in de broedtijd niet verstoord worden. In het riet zijn in het broedseizoen nesten aanwezig. De keerlus en opstelplek zullen buiten het broedseizoen moeten worden aangelegd tenzij men voorkomt dat vogels zich gaan nestelen. Dat betekent kort afmaaaien voor 1 maart en vervolgens zo kort mogelijk houden.

5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Er zullen geen werkzaamheden aan sloten en andere wateren plaatsvinden en daardoor zullen er geen negatieve effecten op vissen ontstaan. Vissen zijn in het onderzoek in principe buiten beschouwing gelaten, hoewel in bronnen wel is nagekeken wat er aan waarnemingen bekend is. Door het ontbreken van activiteiten aan het water zullen er ook geen negatieve effecten ontstaan op het voortplantingswater van amfibieën. Er zou evt. wel sprake van land-/winterbiotoop kunnen zijn.

Bronnenonderzoek

Er zijn geen waarnemingen gedaan van reptielen nabij het emplacement. Die komen in deze regio niet voor. Een enkele bruine kikker, groene kikker of gewone pad zouden tijdelijk foeragerend of overwinterend in het plangebied voor kunnen komen. Middel- en zwaarbeschermde amfibieën komen hier nauwelijks voor en langs de plekken van de ingrepen is de sloot recht met steile oevers en zonder onderwatervegetatie, voor amfibieën daarmee onaantrekkelijk. Een enkele waarneming van poelkikker en rugstreeppad zijn bovendien relatief ver van de planlocatie gedaan. Voor de volledigheid is het vermelden waard dat veel sloten hier in de omgeving grote modderkruipers bevatten.

Tabel 3. Overzicht van vissen, amfibieën en reptielen die in het verleden zijn waargenomen in de directe omgeving van het station of voor kunnen komen binnen het emplacement.

soort	Waarneming (literatuur)	Potentieel voorkomend	Beschermingsstatus		
			FF 1	FF 2	FF 3
Kleine modderkruiper	x			x	
Grote modderkruiper	x				x
Poelkikker	x				x
Rugstreeppad	x				x

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën en reptielen aangetroffen en is er een inschatting gemaakt over het gebruik van het plangebied door amfibieën en reptielen.

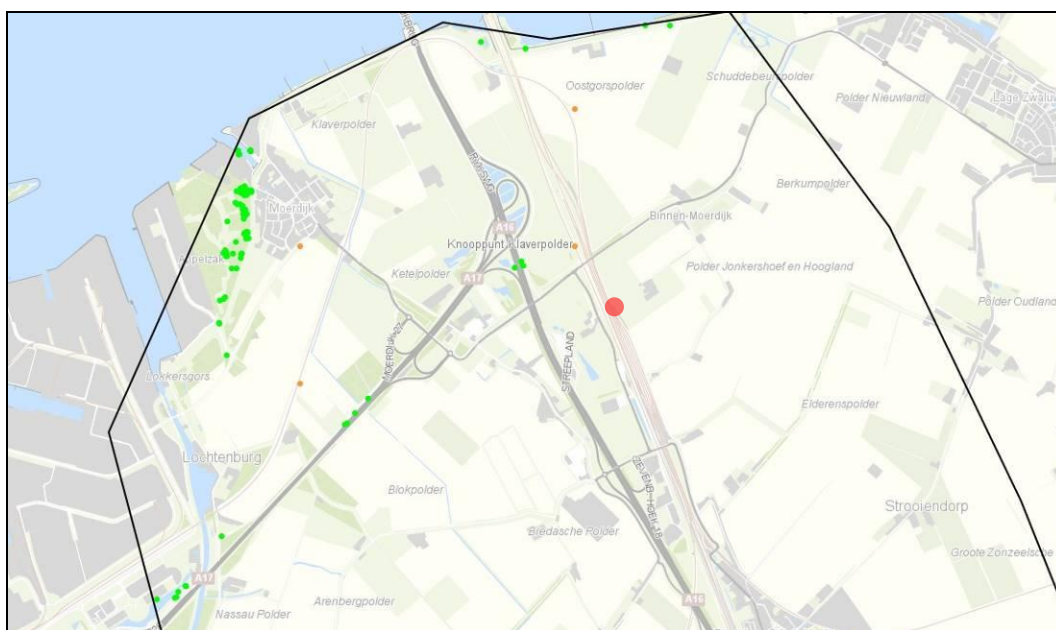
Effectenbeoordeling

Het plangebied biedt mogelijkheden voor (de voortplanting van) vissen en amfibieën door de aanwezigheid van de naastgelegen sloot. Deze blijft echter onaangetast. Landbiotoop van middel- of zwaarbeschermde amfibieën wordt er door de weinig geschikte sloten nabij het emplacements-terrein niet verwacht. Reptielen komen in deze regio niet voor en eventueel aanwezige kleine en grote modderkruipers in de sloot ondervinden geen hinder van de ingrepen.

5.2.5 Flora

Bronnenonderzoek

Er zijn waarnemingen bekend van beschermde planten uit FFW-tabel 2 en 3 nabij het plangebied. Deze zijn weergegeven in figuur 7 en tabel 4. Met name ten oosten van Moerdijk in de bosstrook de Appelzak worden bijzondere en relevante planten waargenomen zoals bijenorchis, grote keverorchis, rietorchis, kluwenklokje en steenanjer. Ook langs het spoor zijn in 2015 15 exemplaren van de bijenorchis aangetroffen en niet ver er vandaan, langs de A16 rietorchissen. Spindotterbloemen werden vooral langs de rivieroever van het Hollands Diep aangetroffen.

Figuur 7. De verspreiding van beschermde planten (FFW-tabel 2 en 3) in de omgeving van de ingreep (rode punt), volgens de NDF.

Tabel 4. Overzicht van planten die in het verleden zijn waargenomen in de directe omgeving van station Lage Zwaluwe en/of voor kunnen komen binnen het emplacement.

soort	Waarneming (literatuur)	Potentieel voorkomend	Beschermingsstatus		
			FF 1	FF 2	FF 3
Bijenorchis	x	x		x	
Rietorchis	x	x		x	
Spindotterbloem	x	x		x	
Grote keverorchis	x			x	
Kluwenklokje	x			x	
Steenanjer	x			x	
Wilde marjolein	x	x		x	
Tongvaren	x			x	

Veldonderzoek

Het plangebied bestaat uit grazige met wat riet begroeide spoorbermen, naast al verharde wegdelen. Bijenorchis en wilde marjolein zouden in de grasberm voor kunnen komen, rietorchis en spindotterbloem in de rietruigte langs de sloot.

Effectenbeoordeling

Het is mogelijk dat er beschermde planten uit tabel 2 op de plekken van de ingrepen groeien: bijenorchis, wilde marjolein, spindotterbloem en rietorchis. Om dit vast te stellen is een nader onderzoek in april (spindotterbloem) en rond half juni (orchideeën en wilde marjolein) benodigd. Dit betekent dat wanneer men in 2016 aan de slag wil men het riet tussen 1 maart en 1 juli niet mag maaien (i.t.t. tot advies bij paragraaf vogels). Overig regulier maaibeheer kan doorgaan.

Het is mogelijk om bij gebleken aanwezigheid van een of meerdere plantensoorten uit Ffw-tabel 2 binnen het plangebied, met een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode te werken. Als de beschreven maatregelen van een goedgekeurd gedragscode in acht worden genomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk. Als er niet volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt kan worden dient er voor betreffende soort(en) een ontheffing te worden aangevraagd in het kader van de Flora- en faunawet.

5.2.6 Ongewervelden

Bronnenonderzoek

Er zijn geen waarnemingen bekend van ongewervelden in of nabij het plangebied.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek is een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde ongewervelden in het plangebied. Geschikte habitats (met name heide en (laag)veen, grote rivieren en oude, rottende eiken) liggen niet binnen het emplacement. Er werden geen ongewervelden waargenomen. Dat is niet heel verwonderlijk half december.

Effectenbeoordeling

Beschermde ongewervelden worden niet in het plangebied verwacht. Er zijn nauwelijks tot geen waarnemingen en het biotoop (landbouw / spooreplacement) is weinig aantrekkelijk voor relevante soorten.

6. Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van het voorgaande kan een aantal conclusies worden getrokken en worden aanbevelingen gegeven voor de te nemen vervolgstappen.

6.1 Gebiedsbescherming

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten van dit relatief kleinschalige wegproject op het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied Grensmaas of enig ander Natura-2000 gebied.

Een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet is niet nodig.

Het plangebied ligt niet binnen de EHS / Natuurnetwerk Nederland (NNN). De ingreep kan op basis van het NNN-beleid plaatsvinden.

6.2 Soortbescherming

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is hiervoor van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Bij beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Voor alle tabel 1 soorten die in het plangebied voor kunnen komen geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen en wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

6.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Er worden geen middel- of zwaarbeschermden grondgebonden zoogdieren in het plangebied verwacht. Sporen zijn niet aangetroffen en verblijfplaatsen zijn afwezig. Het plangebied bestaat uit een weg en een deel van een slootberm (met voornamelijk landriet) naast een klein deel van een spooremlacement. Dit biotoop is nauwelijks geschikt voor deze diergroep.

Lichtbeschermden zoogdiersoorten zijn vrijgesteld van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, m.u.v. de zorgplicht. Tijdens de uitvoering zullen betreffende algemene zoogdiersoorten zich echter uit de voeten maken.

6.2.2 Vleermuizen

Verblijfplaatsen van vleermuizen komen niet voor. Aantasting van essentiële foerageergebieden worden binnen het plangebied ook niet verwacht. Het betreft de omzetting van grasland / -berm met een stukje riet naar geasfalteerde delen wat een relatief kleinschalige ingreep is met behoud van voldoende alternatief foerageergebied.

6.2.3 Vogels

Vogels mogen in de broedtijd niet verstoord worden. In het riet zijn in het broedseizoen nesten aanwezig. De keerlus en opstelplek zullen zal buiten het broedseizoen moeten worden aangelegd tenzij men voorkomt dat vogels zich gaan nestelen. Dat betekent kort afmaaien voor 1 maart en vervolgens zo kort mogelijk houden. Zie echter ook conclusies paragraaf 6.2.5.

6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Het plangebied biedt mogelijkheden voor (de voortplanting van) vissen en amfibieën door de aanwezigheid van de naastgelegen sloot. Deze blijft echter onaangetast. Landbiotoop van middel- of zwaarbeschermde amfibieën wordt er door de weinig geschikte sloten rond het emplacements-terrein niet verwacht. Reptielen komen in deze regio niet voor en eventueel aanwezige kleine en grote modderkruipers in de sloot ondervinden geen hinder van de ingrepen.

6.2.5 Flora

Het is mogelijk dat er beschermde planten uit tabel 2 op de plekken van de ingrepen groeien: bijenorchis, wilde marjolein, spindotterbloem en rietorchis. Om dit vast te stellen is een nader onderzoek in april (spindotterbloem) en rond half juni (orchideeën en wilde marjolein) nodig. Dit betekent ook dat wanneer men in 2016 aan de slag wil, men in het kader van dit onderzoek het riet tussen 1 maart en 1 juli niet mag maaien (i.t.t. tot advies bij paragraaf vogels (nl. riet kort houden)). Overig regulier (gras)maaibeheer kan doorgaan, aangenomen dat hierbij altijd rekening wordt gehouden met eventuele broedvogels.

Het is mogelijk om bij gebleken aanwezigheid van een of meerdere plantensoorten uit Ffw-tabel 2 binnen het plangebied, met een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode te werken. Als de beschreven maatregelen van een goedgekeurd gedragscode in acht worden genomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk. In de praktijk betekent dit het uitsteken en verplaatsen van evt. planten volgens een omschrijving in een op te stellen ecologische werkprotocol.

6.2.6 Ongewervelden

Beschermde soorten ongewervelden worden niet verwacht. De ingreep heeft geen negatief effect op ongewervelden. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet nodig.

Bronnen

Literatuur

- Broekmeyer, M.E.A., F.G.W.A. Ottburg en F.H. Kistenkas, 2003. Flora- en faunawet, Toepassing van artikel 75 in de praktijk. Alterra, Wageningen.
- Ministeries van LNV en VROM en de provincies, 2006. Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.
- Limpens, H., e.a. 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verpreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij. Tweede druk. ISBN 90 5011 0916.
- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey- Nederland, Leiden.

Websites

- www.rijksoverheid.nl
- www.natuurloket.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.google.nl/maps
- www.ndff-ecogrid.nl
- www.brabant.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>
- <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/>